

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 4. aprill 2016
(OR. en)

7479/16
ADD 1

ENV 191

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjon
Kättesaamise kuupäev:	29. märts 2016
Saaja:	Nõukogu peasekretariaat
Teema:	Lisa järgmise dokumendi juurde: KOMISJONI OTSUS, XXX, millega kehtestatakse jalatsitele ELi ökomärgise andmise ökoloogilised kriteeriumid

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument D042282/04 - Annex.

Lisatud: D042282/04 - Annex

ET
LISA

**ELi ÖKOMÄRGISE KRITEERIUMID NING HINDAMIS- JA
KONTROLLIMISNÕUDED**

Jalatsitele ELi ökomärgise andmise kriteeriumid:

1. toornaha, puuvilla, puidu ja korgi ning tehisluku tsellulooskiu päritolu;
2. veetarbimise vähendamine ja toornahkade parkimise piiramine;
3. naha, tekstiili ja kummi tootmisel tekkiv heide vette;
4. lenduvad orgaanilised ühendid (LOÜ);
5. tootes ja jalatsi osades esinevad ohtlikud ained;
6. piiratud kasutusega ainete loetelu;
7. kasutusaega mõjutavad näitajad;
8. ettevõtja sotsiaalne vastutus seoses töösuhete alaste küsimustega;
9. pakendamine;
10. pakendil esitatav teave.

Hindamine ja kontrollimine

Iga kriteeriumi kohta on esitatud üksikasjalikud hindamis- ja kontrollimisnõuded.

Kui taotlejalt nõutakse kõnealustele kriteeriumidele vastavuse tõendamiseks kinnituste, dokumentide, analüüsi- ja katseprotokollide või muude tõendite esitamist, võivad tõendusmaterjalid pärineda taotlejalt või vajaduse korral tema tarnija(te)lt või viimas(t)e tarnijatelt.

Pädevad asutused tunnustavad eelistatavalt katse- ja kalibreerimislaborite asjakohaste ühtlustatud standardite kohaselt akrediteeritud asutuste väljaantud kinnitusi ning kontrollimist, mille on teinud akrediteeritud asutused tooteid, protsesse ja teenuseid sertifitseerivate asutuste jaoks kehtestatud asjakohase ühtlustatud standardi kohaselt.

Vajaduse korral võib kasutada ka muid katsemeetodeid kui need, mis on esitatud iga kriteeriumi puhul, tingimusel et nende samaväärsust on kinnitanud taotlust hindav pädev asutus.

Vajaduse korral võib pädev asutus nõuda tõendavaid dokumente ning teha sõltumatuid kontrollimisi või kohapealseid külastusi.

Lõpptoode on üks paar jalatseid. Nõuded põhinevad jalatsite suurusnumbritel: prantsuse suurusnumber 42 meestejalatsite puhul, prantsuse suurusnumber 38 naistejalatsite puhul, prantsuse suurusnumber 40 sooneutraalsete jalatsite puhul, prantsuse suurusnumber 32 lastejalatsite puhul (või suurim suurusnumber, kui kõik suurused on väiksemad kui suurusnumber 32) ja prantsuse suurusnumber 26 alla 3-aastaste laste jalatsite puhul.

Kui ei ole teisiti sätestatud, kohaldatakse kriteeriume sellise lõpptoote suhtes, mis koosneb homogeensest materjalist valmistatud jalatsipealsetest ja välistaldadest ning artiklitest, mis moodustavad lõpptoote.

Taotleja peab esitama toote materjalide loetelu, loetledes sealhulgas kõik homogeensed materjalid ja kasutatud artiklid. Iga koostismaterjali mass grammides väljendatakse ka protsendina jalatsipealse ja välistalla massist. Esitada tuleb kogu lõpptoote ühiku mass.

Kriteeriumis 6 käsitletakse piiratud kasutusega ainete loetelu, mis on esitatud I liites. Loetelus esitatakse piirangute ulatus ja asjaomased kontrollimeetodid.

EUROOPA LIIDU ÖKOMÄRGISE KRITEERIUMID

Kriteerium 1 – toornaha, puuvilla, puidu ja korgi, tehisliku tsellulooskiu ning plasti päritolu

1.1 Nõuded toornaha kohta

Lõpptootes kasutatava toornaha suhtes kehtivad piirangud, mis on sätestatud kriteeriumi 1.1 punktis a ja kriteeriumi 1.1 punktis b.

1.1.a Toornahk

Kriteeriumi 1.1 punkti a kohaldatakse, kui naha sisaldus jalatsipealses või välistallas on üle 10,0 massiprotsendi ükskõik kummas jalatsi osas.

Lõpptootes kasutatava naha tootmiseks on lubatud kasutada üksnes piima või liha tootmise eesmärgil kasvatatavate loomade nahka.

Hindamine ja kontrollimine: taotleja peab esitama naha tootjalt või tarnijalt saadud vastavuskinnituse. Selles tuleb kinnitada, et naha tootja kontrollib kasutatavate toorainete vastavust ning et lõpptootes kasutamiseks ettenähtud toornahad pärinevad piima ja liha tootmise eesmärgil kasvatatavatelt loomadelt.

1.1.b Keelatud toornahk

Lõpptootes on keelatud kasutada nahka, mis pärineb loomadelt, kes kuuluvad Rahvusvahelise Looduskaitseliidu (IUCN) punase raamatu¹ mõistes väljasurnud, looduses väljasurnud, äärmiselt ohustatud, ohustatud, ohualdiste ja peaaegu ohustatud liikide kategooriasse.

Hindamine ja kontrollimine: taotleja peab esitama naha tootjalt või tarnijalt saadud vastavuskinnituse. Vastavuskinnituses tuleb märkida loomade päritolu ja kinnitus, et toornahad, mis on ette nähtud lõpptootes kasutamiseks, ei pärine loomadelt, kes kuuluvad IUCNi liigituse järgi väljasurnud, looduses väljasurnud, äärmiselt ohustatud, ohustatud, ohualdiste ja peaaegu ohustatud liikide kategooriasse.

1.2 Puuvill ja muud seemneilt eraldatud naturaalsed tsellulooskiud

Kriteeriumi 1.2 kohaldatakse, kui puuvilla sisaldus jalatsipealses või välistallas on üle 10,0 massiprotsendi ükskõik kummas osas.

Puuvill, mis sisaldab ringlussevõetud materjali 70,0 % massist või rohkem, on kriteeriumi 1.2. nõuetest vabastatud.

Puuvill ja muud seemneilt eraldatud naturaalsed tsellulooskiud (edaspidi „puuvillakiud”), mis ei ole ringlussevõetud kiud, peab olema kas mahepuuvill (vt kriteeriumi 1.2 punkt a) või võib sisaldada minimaalses koguses integreeritud tõrje (IPM) puuvilla (vt kriteeriumi 1.2 punkt b).

Tekstiil, mis on saanud ELi ökomärgise kooskõlas komisjoni otsuse 2014/350/EL² ökoloogiliste kriteeriumidega, loetakse kriteeriumile 1.2 vastavaks.

Hindamine ja kontrollimine: Taotleja või vajaduse korral materjali tarnija peab esitama vastavuskinnituse.

Kui kasutatakse ELi ökomärgisega tekstiili, peab taotleja esitama koopia ELi ökomärgise sertifikaadist, mis on antud vastavalt komisjoni otsusele 2014/350/EL.

Kui see on asjakohane, peab ringlussevõetud materjal olema seostatav lähteaine ümbertöötlejaga. Seda tuleb kinnitada sõltumatu kolmanda isiku väljastatud tõendiga, mis võimaldab jälgida päritoluahelat, või lähteaine tarnijate ja ümbertöötlejate esitatud dokumentidega.

1.2.a Mahetootmise standard

Alla 3-aastastele lastele ettenähtud jalatsid välja arvatud, peab vähemalt 10 massiprotsenti ringlussevõtmata puuvillakiust olema kasvatatud nõukogu määruses

¹ <http://www.iucnredlist.org/>.

² Komisjoni 5. juuni 2014. aasta otsus 2014/350/EL, millega kehtestatakse tekstiiltoodetele ELi ökomärgise andmise ökoloogilised kriteeriumid (teatavaks tehtud numbri C(2014) 3677 all) (ELT L 174, 13.6.2014, lk 45).

(EÜ) nr 834/2007³ või USA riiklikus mahetoodete programmis sätestatud nõuete või ELi kaubanduspartnerite kehtestatud samaväärsete õiguslike kohustuste kohaselt. Mahepuuvilla sisaldus võib hõlmata mahepuuvilla ja üleminekutoodet.

Vähemalt 95 massiprotsenti ringlussevõtmata puuvillakiust, mis on ette nähtud kasutamiseks alla 3-aastaste laste jalatsites, peab olema mahepuuvill.

Kui mahepuuvilla segatakse tavalise puuvillaga või integreeritud tõrje põhimõtete järgi kasvatatud puuvillaga, peab selline puuvill olema geneetiliselt muundamata.

Väite mahepuuvilla sisalduse kohta võib esitada ainult juhul, kui mahepuuvilla sisaldus on vähemalt 95 %.

Hindamine ja kontrollimine: taotleja või vajaduse korral materjali tarnija peab esitama vastavuskinnituse mahepuuvilla kohta ning tõendid, millega sõltumatu kontrolliasutus kinnitab, et see on toodetud kooskõlas tootmis- ja kontrollinõuetega, mis on sätestatud määruses (EÜ) nr 834/2007, USA riiklikus mahepõllumajanduslikus programmis (NOP), või teiste kaubanduspartnerite kehtestatud nõuetega. Kontrollimist tuleb teha iga päritoluriigi korral.

Taotleja või materjali tarnija, olenevalt kumb on asjakohane, tõendab vastavust mahepuuvilla sisalduse miinimumnõuetele iga tootesarja puhul aastas ostetud puuvillakoguste alusel, mida kasutatakse lõpptoo(de)te valmistamisel. Esitada tuleb tehingute aruanded ja/või arved, mis näitavad ostetud sertifitseeritud puuvilla kogust.

Mahepuuvillaga segatud tavalise või integreeritud kahjuritõrje põhimõtetele vastava puuvilla puhul on puuvillasordile vastavuse tõendina aktsepteeritav tavapäraste geneetiliste muundamiste sõeluuring.

1.2.b Puuvilla tootmine integreeritud tõrje ja pestitsiidide kasutamise piirangu põhimõtete kohaselt

Alla 3-aastastele lastele ettenähtud jalatsid välja arvatud, peab vähemalt 20 % massiprotsenti tootes kasutatud ringlussevõtmata puuvillakiu massist olema kasvatatud integreeritud tõrje põhimõtete kohaselt, nagu on määratletud ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni (FAO) integreeritud tõrje programmis (IPM), või integreeritud tõrje põhimõtetele vastavates põllumajanduskultuuride integreeritud haldamissüsteemides (ICM).

Vähemalt 60 % ringlussevõtmata puuvillakiust, mis on ette nähtud kasutamiseks alla 3-aastaste laste jalatsites, peab olema kasvatatud integreeritud tõrje põhimõtete kohaselt.

³ Nõukogu 28. juuni 2007. aasta määrus (EÜ) nr 834/2007, mahepõllumajandusliku tootmise ning mahepõllumajanduslike toodete märgistamise ja määruse (EMÜ) nr 2092/91 kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 189, 20.7.2007, lk 1).

Integreeritud tõrje puuvill, mis on ette nähtud lõpptootes kasutamiseks, peab olema kasvatatud ühtegi järgmistest ainetest kasutamata: aldikarb, aldriin, kamfekloor (toksafeen), kaptafool, klordaani, 2,4,5-T, kloorimeform, tsüpermetriin, DDT, dieldriin, dinoseeb ja selle soolad, endosulfaan, endriin, heptakloor, heksaklorobenseen, heksaklorotsükloheksaan (kõik tema isomeerid), metamidofoss, metüülparatioon, monokrotofoss, neonikotinoidid (klotianidiin, imidakloprid, tiametoksaam), paratioon, pentaklorofenool.

Hindamine ja kontrollimine: taotleja või vajaduse korral materjali tarnija peab esitama kinnituse kriteeriumile 1.2.b vastavuse kohta ning tõendid, et vähemalt 20 massiprotsenti või, alla 3-aastaste laste jaoks ettenähtud toodete puhul, vähemalt 60 massiprotsenti tootes leiduvast ringlussevõtmata puuvillakiust on kasvatanud põllumajandustootjad, kes on osalenud ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni või valitsuse integreeritud taimekaitse või põllumajanduskultuuride integreeritud haldamise programmi koolitusel ja/või neid on auditeeritud osana kolmanda isiku sertifitseeritud integreeritud taimekaitse kavast. Kontrolli tehakse kas igal aastal iga päritoluriigi kohta või sertifitseerimiste alusel kogu integreeritud taimekaitse standarditele vastava puuvilla kohta, mis on toote valmistamiseks ostetud.

Taotleja või vajaduse korral materjali tarnija peab ka kinnitama, et integreeritud taimekaitse nõuetele vastava puuvilla kasvatamisel ei ole kasutatud mitte ühtegi kriteeriumis 1.2.b nimetatud ainet. Selline integreeritud taimekaitse, mille korral on välistatud loetletud ainete kasutamine, kiidetakse heaks kui vastavuse kinnitus.

1.3 Säätvalt toodetud puit ja kork

Kriteeriumi 1.3 kohaldatakse, kui puidu või korgi sisaldus jalatsipealses või välistallas on üle 10,0 massiprotsendi ükskõik kummas osas.

Kogu puit ja kork peab olema hõlmatud järelevalveahela sertifikaatidega, mille väljaandja on sõltumatu sertifitseerimissüsteem, näiteks metsahoolde nõukogu (Forest Stewardship Council, FSC), metsade sertifitseerimissüsteemide toetusprogramm (Programme for the Endorsement of Forest Certification, PEFC) või sellega samaväärne süsteem.

Kogu esmane puit peab pärinema geneetiliselt muundamata liikidest ning kogu esmase puidu kohta peab olema metsa säästvat majandamist ning päritoluahela jälgitavust võimaldav tõend, mille on andnud välja sõltumatu sertifitseerimissüsteem, nagu FSC, PEFC või muu samaväärne süsteem.

Kui sertifitseerimissüsteem lubab tootes või tootesarjas kasutada sertifitseeritud materjali, mis on segatud sertifitseerimata ja/või ringlussevõetud materjaliga, peab vähemalt 70 % puidust või korgist olema keskkonnasäästlik sertifitseeritud esmane ja/või ringlussevõetud materjal.

Sertifitseerimata materjali kohta peab olema tõend, milles kinnitatakse selle seaduslikku päritolu ja vastavust kõikidele sertifitseerimissüsteemis sertifitseerimata materjali kohta esitatavatele nõuetele.

Sertifitseerimisasutused, mis annavad välja metsamaterjali ja/või selle päritolu jälgitavuse tõendeid, peavad olema kõnealuse sertifitseerimissüsteemi poolt heaks kiidetud või tunnustatud.

Hindamine ja kontrollimine: taotleja või vajaduse korral materjali tarnija peab esitama kinnituse sellele kriteeriumile vastavuse kohta ning selle toetuseks sõltumatult sertifitseeritud järelevalveahela kehtiva sertifikaadi kogu tootes või tootesarjas kasutatud puidu ja korgi kohta ning tõendama, et vähemalt 70 % puidust või korgist pärineb metsadest või aladelt, mida majandatakse vastavalt metsa säästva majandamise põhimõtetele, ja/või ringlussevõetud materjalidest, mis vastavad sõltumatult sertifitseeritud järelevalveahela sätestatud nõuetele. Sõltumatu sertifitseerimisena tunnistatakse FSCd, PEFCd või muud samaväärset kolmanda osalise süsteemi. Kui sertifitseerimissüsteem ei näe ette, et kogu esmane materjal peab olema pärit geneetiliselt muundamata liikidest, tuleb selle tõenduseks esitada täiendavad tõendid.

Kui toode või tootesari sisaldab sertifitseerimata esmast materjali, tuleb tõendada, et sertifitseerimata esmase materjali osakaal on kuni 30 % ning et selle suhtes kohaldatakse kontrollisüsteemi, mis tagab, et esmane materjal on seadusliku päritoluga ja vastab kõikidele muudele sertifitseerimiskavaga sertifitseerimata materjali suhtes kehtestatud nõuetele.

1.4 Tehislikud tsellulooskiud (sealhulgas viskoos-, modaal- ja lüotsellkiud)

Kriteeriumi 1.4 kohaldatakse, kui tehisliku tsellulooskiu sisaldus jalatsipealses või välistallas on üle 10,0 massiprotsendi ükskõik kummas osas.

Tehislik tselluloosikiud, mis sisaldab 70,0 massiprotsenti või rohkem ringlussevõetud materjali, on vabastatud kriteeriumi 1.4 nõuetest.

Ringlussevõtmata pulbi kiududest vähemalt 25,0 % tuleb toota puidust, mis on kasvatatud ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni määratletud säästva metsanduse põhimõtete kohaselt. Ülejäänud osa ringlussevõtmata pulbi kiududest tuleb toota pulbist, mis on hangitud seaduslikust metsandussektorist ja seaduslikest istandustest.

Tekstiilitooted, mis on saanud ELi ökomärgise kooskõlas otsuse 2014/350/EL ökoloogiliste kriteeriumidega, loetakse kriteeriumile 1.4 vastavaks.

Hindamine ja kontrollimine: taotleja või vajaduse korral materjali tarnija peab esitama vastavuskinnituse.

Kui kasutatakse ELi ökomärgisega tekstiilitooteid, peab taotleja esitama koopia ELi ökomärgise sertifikaadist, mis on antud vastavalt otsusele 2014/350/EL. Muudel juhtudel peab taotleja hankima kiu tootjalt (tootjatelt) kehtivad, kolmanda osalise kinnitatud järelevalveahela tõendi, milles kinnitatakse, et puidukiud on kasvatatud säästva metsanduse põhimõtteid järgides ja/või pärinevad seaduslikest allikatest. Sõltumatu sertifitseerimisena tunnistatakse FSCd, PEFCd või muud samaväärset süsteemi.

Kiu tootja peab tõendama, et on järgitud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 995/2010⁴ sätestatud nõuetekohase hoolsuse protsesse, et tagada puidu seaduslik raie. ELi metsaõigusnormide täitmise järelevalve, metsahalduse ja puidukaubanduse (FLEGT) ja ÜRO CITESi (ohustatud looduslike looma- ja taimeliikidega rahvusvahelise kauplemise konventsiooni) kohaseid kehtivaid litsentse ja/või kolmanda isiku sertifikaate tunnistatakse seadusliku hanke tõendina.

Kui see on asjakohane, peab ringlussevõetud materjal olema seostatav lähteaine ümbertöötlejaga. Seda tuleb kinnitada sõltumatu kolmanda isiku väljaantud tõendiga, mis võimaldab jälgida järelevalveahelat, või lähteaine tarnijate ja ümbertöötlejate esitatud dokumentidega.

1.5. Plastid

PVCst plaste ei tohi kasutada üheski toote osas.

Hindamine ja kontrollimine: taotleja või vajaduse korral materjali tarnija peab esitama vastavuskinnituse.

Kriteerium 2 – veetarbimise vähendamine ja toornahkade parkimise piiramine

Lõpptootes kasutamiseks ettenähtud toornahkade suhtes kohaldatakse parkimisprotsessi veekulu piirangut, mis on sätestatud kriteeriumis 2.1.

Alla 3-aastastele lastele ettenähtud toodetes kasutatava naha suhtes kohaldatakse kroompargi piirangut, mis on sätestatud kriteeriumis 2.2.

2.1 Vee tarbimine

Kriteeriumi kohaldatakse, kui naha sisaldus jalatsipealses või välistallas on üle 10,0 massiprotsendi ükskõik kummas osas.

Ühe tonni toornaha parkimiseks aastas kasutatava vee keskmine kogus ei tohi ületada tabelis 1 esitatud piirnorme.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. oktoobri 2010. aasta määrus (EL) nr 995/2010, milles sätestatakse puitu ja puittooteid turule laskvate ettevõtjate kohustused (ELT L 295, 12.11.2010, lk 23).

Tabel 1. Maksimaalne parkimisprotsessis lubatud veekulu

Suurloomade toornahk	28 m ³ /t
Väikeloomade toornahk	45 m ³ /t
Taimparknahk	35 m ³ /t
Seanahk	80 m ³ /t
Lambanahk	180 l/nahk

Hindamine ja kontrollimine: taotleja peab esitama kas naha tootjalt või tarnijalt saadud vastavuskinnituse, nagu asjakohane. Kinnituses tuleb näidata aastane nahatoodang ja sellega seotud veekulu taotluse esitamisele eelneva viimase kaheteistkümne kuu jooksul mõõdetud reoveekulu igakuiste keskmiste põhjal.

Kui naha tootmine toimub mitmes geograafilises asukohas, esitab taotleja või pooltöödeldud naha tarnija dokumendid, milles täpsustatakse taotlusele eelneva viimase kaheteistkümne kuu kohta iga kuu keskmine reovee kogus (m³) ja vastavalt kas pooltöödeldud nahatoodete kogus tonnides (t) või lambanahkade puhul nahkade arv.

2.2 Toornahkade parkimise piirang

Selliste nahkade jaoks, millest valmistatakse alla 3-aastaste laste jalatsite sisesokke ja voodrit, nagu määratletud artikli 2 lõikes 2, ei tohi kasutada kroomparki.

Hindamine ja kontrollimine: Alla 3-aastaste laste jalatsite kohta peab taotleja esitama kas naha tootjalt või vajaduse korral tarnijalt saadud vastavuskinnituse, et jalatsite siseosa (sisesokk ja vooder) valmistamiseks ei ole kasutatud kroomparknahka. Kinnituses tuleb märkida, millise ainega on toornahad pargitud.

Kriteerium 3 – naha, tekstiili ja kummi tootmisel tekkiv heide vette

Lõpptootes kasutamiseks ettenähtud tekstiili, naha ja kummi suhtes kohaldatakse vetteheite piirnorme.

Kriteeriumi kohaldatakse, kui kas naha, tekstiili või kummi sisaldus jalatsipealses või välistallas on üle 10,0 massiprotsendi ükskõik kummas osas.

3.1 Keemiline hapnikutarve (KHT) nahaparklate reovees

Nahaparkla reovee KHT ei tohi pärast reovee puhastamist selle suunamisel pinnavette (kas käitises või väljaspool käitist) olla üle 200,0 mg/l.

Hindamine ja kontrollimine: taotleja või vajaduse korral materjali tarnija peab esitama vastavuskinnituse, millele on lisatud standardile ISO 6060 vastavad üksikasjalikud dokumendid ja katsearuanded, millega tõendatakse vastavust

käesolevale kriteeriumile taotlusele eelnenud kuue kuu igakuiste keskmiste näitajate alusel. Andmetega tuleb kinnitada, et nõuetele vastavus on tagatud tootmiskohas, või kui reovett töödeldakse väljaspool, tuleb esitada reoveepuhasti käitaja kinnitus.

3.2 Keemiline hapnikutarve (KHT) tekstiili viimistlemise protsesside reovees

Tekstiili töötlemise reovee KHT ei tohi ületada 20,0 g kg töödeldava tekstiili kohta.

Viimistlusprotsesside hulka kuuluvad tekstiili termokõvendamine, termotihendamine, katmine ja impregneerimine. See nõue kehtib tekstiilkanga töötlemiseks kasutatavate märgade protsesside kohta. Seda nõuet tuleb kontrollida kohapealse reoveepuhasti väljumiskohas või haldusüksuse reoveepuhasti vastuvõtukohas.

Tekstiilitooted, mis on saanud ELi ökomärgise kooskõlas otsuse 2014/350/EL ökoloogiliste kriteeriumidega, loetakse kriteeriumile 3.2 vastavaks.

Hindamine ja kontrollimine: *vastavuskinnituse esitab taotleja või vajaduse korral materjali tarnija.*

Kui kasutatakse ELi ökomärgisega tekstiilitooteid, peab taotleja esitama koopia ELi ökomärgise sertifikaadist, mis on antud vastavalt otsusele 2014/350/EL.

Muudel juhtudel esitab taotleja või vajaduse korral materjali tarnija vastavuskinnituse, millele on lisatud üksikasjalikud dokumendid ja katsearuanded vastavalt standardile ISO 6060, millega tõendatakse vastavust käesolevale kriteeriumile taotlusele eelnenud kuue kuu igakuiste keskmiste näitajate alusel. Andmetega tuleb kinnitada, et nõuetele vastavus on tagatud tootmiskohas, või kui reovett töödeldakse väljaspool, tuleb esitada reoveepuhasti käitaja kinnitus.

3.3 Keemiline hapnikutarve (KHT) loodusliku ja sünteetilise kautšuki töötlemise reovees

Loodusliku või sünteetilise kautšuki töötlemise reovee KHT ei tohi pärast reovee puhastamist selle suunamisel pinnavette (kas käitises või väljaspool käitist) olla üle 150,0 mg/l. See nõue kehtib kautšuki töötlemiseks kasutatavate märgade protsesside kohta.

Hindamine ja kontrollimine: *taotleja või vajaduse korral materjali tarnija esitab vastavuskinnituse, millele on lisatud üksikasjalikud dokumendid ja katsearuanded vastavalt standardile ISO 6060, millega tõendatakse käesolevale kriteeriumile vastavust taotlusele eelnenud kuue kuu igakuiste keskmiste näitajate alusel. Andmetega tuleb kinnitada, et nõuetele vastavus on tagatud tootmiskohas, või kui reovett töödeldakse väljaspool, tuleb esitada reoveepuhasti käitaja kinnitus.*

3.4 Kroomisisaldus nahaparklate reovees pärast puhastamist

Kroomi kogusisaldus nahaparklate reovees pärast puhastamist ei tohi ületada 1,0 mg/l, nagu on sätestatud komisjoni rakendusotsuses 2013/84/EL⁵.

***Hindamine ja kontrollimine:** taotleja või vajaduse korral materjali tarnija esitab vastavuskinnituse, millele on lisatud aruanne katse kohta, kus on kasutatud üht järgmistest katsemeetoditest: ISO 9174, EN 1233 või EN ISO 11885 kroomi jaoks, millega tõendatakse käesolevale kriteeriumile vastavust taotlusele eelnenud kuue kuu igakuiste keskmiste näitajate alusel. Taotleja peab esitama vastavuskinnituse kroomisisalduse vähendamise kohta reovees vastavalt komisjoni rakendusotsuse 2013/84/EL PVT 10-le ja vastavalt vajadusele ka kas PVT 11-le või PVT 12-le.*

Kriteerium 4 – lenduvad orgaanilised ühendid (LOÜd)

Kui ei ole sätestatud teisiti, ei tohi lenduvate orgaaniliste ühendite üldkogus jalatsite lõpptootmisel ületada keskmiselt 18,0 grammi jalatsipaari kohta.

Nõukogu direktiivi 89/686/EMÜ⁶ kohaselt isikukaitsevahenditena klassifitseeritud jalatsite korral ei tohi lenduvate orgaaniliste ühendite üldkogus jalatsite lõpptootmisel ületada keskmiselt 20,0 grammi jalatsipaari kohta.

***Hindamine ja kontrollimine:** taotleja peab esitama vastavuskinnituse, millele on lisatud jalatsite lõpptootmisel kasutatud lenduvate orgaaniliste ühendite üldkoguse arvutus kooskõlas standardiga EN 14602. Arvutusele peavad vajaduse korral olema lisatud katsetulemused ja dokumendid (ostetud naha, liimide ja viimistlusainete ning toodetud jalatsite andmed).*

Vajaduse korral tuleb esitada direktiivi 89/686/EMÜ kohaselt teavitatud sertifitseerimisasutuse välja antud tõendi koopia, milles tõendatakse, et toode on klassifitseeritud isikukaitsevahendina.

Kriteerium 5 – toote ja jalatsite osades esinevad ohtlikud ained

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1907/2006⁷ artikli 57 kohaselt väga ohtlikeks aineteks klassifitseeruvate ainete või Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1272/2008⁸ kohastele klassifitseerimise, märgistamise ja

⁵ Komisjoni 11. veebruari 2013. aasta rakendusotsus, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/75/EL (tööstusheidete kohta) alusel parima võimaliku tehnika (PVT) alased järeldused nahaparkimise jaoks, teatavaks tehtud numbri C(2013) 618 all (ELT L 45, 16.2.2013, lk 13).

⁶ Nõukogu 21. detsembri 1989. aasta direktiiv 89/686/EMÜ, isikukaitsevahendeid käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT L 399, 30.12.1989, lk 18).

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH-määrus) (ELT L 136, 29.5.2007, lk 3).

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 1272/2008, mis käsitleb ainete ja segude klassifitseerimist, märgistamist ja pakendamist ning millega muudetakse direktiive 67/548/EMÜ ja

pakendamise kriteeriumidele tabelis 2 loetletud ohtude osas vastavate ainete ja segude esinemist lõpptoodetes ja kõigis nende homogeensetes materjalides või artiklites, piiratakse kooskõlas kriteeriumidega 5.1 ja 5.2.

Selle kriteeriumi kohaldamiseks on väga ohtlike ainete kandidaatloetelu ja CLP-määruse ohuklassid esitatud tabelis 2 rühmadena vastavalt ohtlikele omadustele.

Kriteeriumi ei kohaldata ainete või segude suhtes, mille omadused tootmisprotsessis muutuvad (teisisõnu, ained, mis ei ole enam bioloogiliselt kättesaadavad või mida muudetakse keemiliselt) nii, et ilmnenud ohtu enam ei esine. See hõlmab keemilisi reaktsioone, kus aineid on muudetud, nt polümerisatsioon, kus monomeerid või lisaained seotakse kovalentselt.

Tekstiilitooted, mis on saanud ELi ökomärgise kooskõlas otsuse 2014/350/EL ökoloogiliste kriteeriumidega, loetakse kriteeriumile 5 vastavaks.

Tabel 2. Piirangutega ohtude rühmad

1999/45/EÜ ja tunnistatakse need kehtetuks ning muudetakse määrust (EÜ) nr 1907/2006 (ELT L 353, 31.12.2008, lk 1).

1. rühma ohud – väga ohtlikud ained

Ohud, mille põhjal määratletakse aine või segu 1. rühma kuuluvaks:

- *ained, mis on Euroopa Kemikaaliamet (ECHA)⁹ poolt nimetatud väga ohtlike ainete kandidaatloetelus*
- *ained, mis on klassifitseeritud 1A või 1B kategooria kantserogeenideks, mutageenideks ja/või reproduktiivtoksilisteks aineteks (CMR): H340, H350, H350i, H360, H360F, H360D, H360FD, H360Fd, H360Df.*

2. rühma ohud – CLP-määruse ohukategooriad

Ohud, mille põhjal määratletakse aine või segu 2. rühma kuuluvaks:

- *2. ohukategooria CMR: H341, H351, H361f, H361d, H361fd, H362*
- *1. ohukategooria mürgisus veeorganismide suhtes: H400, H410*
- *1. ja 2. ohukategooria äge mürgisus: H300, H310, H330*
- *1. ohukategooria mürgisus sissehingamise suhtes: H304*
- *1. ohukategooria mürgisus sihtorgani suhtes (STOT)*: H370, H372*
- *1. ohukategooria nahka sensibiliseeriv aine: H317*

3. rühma ohud – CLP-määruse ohukategooriad

Ohud, mille põhjal määratletakse aine või segu 3. rühma kuuluvaks

- *2., 3. ja 4. ohukategooria mürgisus veeorganismide suhtes: H411, H412, H413*
- *3. ohukategooria äge mürgisus: H301, H311, H331, EUH070*
- *2. ohukategooria STOT*: H371, H373*

*STOT = mürgisus sihtorgani suhtes.

5.1 Väga ohtlike ainete piirang

⁹ European Chemical Agency (ECHA), Candidate List of substances of very high concern for Authorisation, <http://www.echa.europa.eu/candidate-list-table>

Lõpptoode ja mitte ükski homogeenne aine või materjal, mida selle koostises leidub, ei tohi sisaldada määruse (EÜ) nr 1907/2006¹⁰ artikli 59 lõikes 1 kirjeldatud korras määratletud ja väga ohtlike ainete kandidaatloetellu arvatud aineid rohkem kui 0,10 massiprotsenti.

Erandeid ei tehta kandidaatloetellu kuuluvate väga ohtlike ainete suhtes, mida esineb rohkem kui 0,10 massiprotsenti lõpptootes või mis tahes homogeenses aines või materjalis, mis moodustavad lõpptoote.

Kontrollimine seisneb selliste ainete tootes esinemise tõenäosuse kindlakstegemises.

Hindamine ja kontrollimine: taotleja esitab vastavuskinnituse, millele on vajaduse korral lisatud materjali tarnija kinnitused selle kohta, et väga ohtlike ainete kontsentratsioon lõpptootes või mis tahes homogeenses aines või materjalis, mis moodustavad lõpptoote, ei ole suurem kui 0,10 massiprotsenti. Kinnitustes viidatakse ECHA avaldatud kandidaatloetelu värskeimale versioonile¹¹.

Kui kasutatakse ELi ökomärgisega tekstiilitooteid, peab taotleja esitama koopia ELi ökomärgise sertifikaadist, mis on antud vastavalt otsusele 2014/350/EL.

5.2 CLP-määruse kohaselt klassifitseeritud ainete ja segude piirang

Kriteeriumi kohaldatakse, kui mis tahes homogeense materjali või artikli sisaldus jalatsipealses või välistallas on üle 3,0 massiprotsendi ükskõik kummas jalatsi osas (välja arvatud vooder ja sisesokk, nagu sätestatud käesoleva otsuse artikli 2 punktis 2). Voodri ja sisesoki korral kohaldatakse kõigi voodris ja sisesokis kasutatavate homogeensete materjalide või artiklite suhtes järgmises lõigus täpsustatud piiranguid.

Tabelis 3 kindlaksmääratud rühmadesse kuuluvaid aineid ja segusid, mis klassifitseeruvad tabelis 2 esitatud CLP-määruse ohukategooriatesse, ei tohi üheski homogeenses aines või materjalis, mis moodustavad lõpptoote, esineda rohkem kui 0,10 massiprotsenti.

Tabel 3. Ainete ja segude rühmad, mille suhtes kohaldatakse kriteeriumi 5.2

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH-määrus) (ELT L 36, 29.5.2007, lk 3).

¹¹ ECHA, *Candidate List of substances of very high concern for Authorisation*, <http://www.echa.europa.eu/candidate-list-table>.

- *Biotsiidide toimeained*
- *Värvained (sh tindid, pigmendid ja lakid)*
- *Kandeained, ühtlustavad ained, dispergaatorid, pindaktiivsed ained*
- *Rasvatamisained*
- *Lahustid*
- *Trükivärvi paksendid, sideained, stabilisaatorid ja plastifikaatorid*
- *Leegiaeglustid*
- *Ristsidumisained, liimid*
- *Vee, mustuse ja õli sisseimbumist takistavad ained*

Teatavate tabelis 3 osutatud ainete ja segude kasutamine on tabelis 4 sätestatud tingimustel kriteeriumi 5.2 nõuetest vabastatud.

Tabel 4. Konkreetse funktsiooniga ainete ja segude kasutamise suhtes kohaldatavate erandite tingimused

Ained ja segud	Erandi ulatus	Erandi tingimused	Kohaldatavus jalanõude suhtes
Nikkel	H317, H372, H351,	Niklit tohib esineda ainult roostevaba terase koostises. Roostevabast terasest eralduva nikli määr ei tohi ületada 0,5 µg/cm ² nädalas, nagu on sätestatud kriteeriumis 6 (piiratud kasutusega ainete loetelus).	Metallist varbakaitset ja jalatsimanused
Värvained värvimiseks ja muuks kui pigmenttrükiks	H301, H311, H331, H317	Tolmuvabu värvisegusid või värvide automaatdoseerimist või -jaotust kasutavad värvimiskojad ja trükkalid töötajate kokkupuute minimeerimiseks.	Värvained

Värvained värvimiseks ja muuks kui pigmenttrükiks	H411, H413	H412,	Värvimisprotsessid, kus kasutatakse reaktiivseid, otsetoimelisi, küüp- või väävelvärve ja nende alaklasside värve, vastavad vähemalt ühele järgmistest tingimustest: 1) kasutatakse suure afiinsusega värve; 2) saavutatakse väiksem kui 3,0 %ne praagimäär; 3) kasutatakse värvisobivuse mõõtmise riistu; 4) värvimisel rakendatakse standardtoiminguid; 5) reovee puhastamiseks kasutatakse värvieemaldust. Värvilahuses värvimine ja digiprinteriga trükkimine on erandid nendest tingimustest.	Värvained
Vee, mustuse ja õli sisseimbumist takistavad ained	H413		Repellent ja selle laguproduktid on kergesti ja/või iseenesest biolagunevad ja veekeskkonnas, sealhulgas veesetetes, mitteakumuleeruvad ained.	Vetthülgevus
Leitud lisaained mis tahes homogeenses aines või materjalis, mis moodustavad lõpptootet				
Lisaained, sh: kandeained, ühtlustavad ained, dispergaatorid, pindaktiivsed ained, paksendajad, sideained,	H301, H331, H371, H373, H317 (1B), H411, H412, H413, EUH070,	H311, H331, H317 (1B)	Segud valmistatakse retsepti järgi, kasutades automaatdoseerimise süsteeme, ja protsessis järgitakse standardmenetlusi. Tähisega H311, H331, H317 (1B) klassifitseeritavate ainete sisaldus ei tohi lõpptootes üheski homogeenses materjalis ega artiklis olla suurem kui 1,0 massiprotsenti.	Lisaained

Hindamine ja kontrollimine: taotleja esitab kinnituse kriteeriumile 5.2 vastavuse kohta, millele on vajaduse korral lisatud materjali tarnija(te) kinnitused. Kinnitusele peab olema lisatud loetelu tabelis 3 sätestatud ainetest ja/või segudesse kuuluvatest ainetest, mida leidub igas lõpptootes moodustavas homogeenses materjalis või artiklis, koos teabega ohukategooriasse klassifitseerimise või mitteklassifitseerimise kohta.

Iga aine ja segu ohukategooriasse klassifitseerimise või mitteklassifitseerimise kinnituse toetuseks tuleb esitada järgmine teave:

- *aine CASi, EC või ainete loetelu number (kui see on kättesaadav segude puhul);*
- *millisel kujul ja millises olekus ainet või segu kasutatakse;*
- *CLP-määruse harmoneeritud ohuklassid;*
- *tarnija/tootja enda klassifitseeritud kirjed ECHA REACHi määruse registreeritud ainete andmebaasis I2 (kui harmoneeritud klassifikatsioon puudub);*
- *segude klassifikatsioon vastavalt CLP-määruses sätestatud kriteeriumidele.*

Kui kaalutakse tarnija/tootja enda klassifitseeritud kirjete tegemist ECHA REACH-määruse registreeritud ainete andmebaasi, tuleb eelistada ühiselt esitatud kirjeid.

Kui REACHi registreeritud ainete andmebaasis on klassifikatsiooni kohta kirje „andmed puuduvad” või „ebapiisavad andmed” või kui aine ei ole REACHi määruse kohaselt veel registreeritud, tuleb esitada määruse (EÜ) nr 1907/2006 VII lisa nõuetele vastavad toksikoloogilised andmed, mis on lõpliku enda tehtud klassifitseerimise jaoks piisavad vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1272/2008¹³ I lisale ja ECHA toetavatele suunistele. Andmebaasi kirjete „andmed puuduvad” või „ebapiisavad andmed” korral kontrollitakse tootja või tarnija enda tehtud klassifitseerimist ning vastuvõetavad on järgmised teabeallikad:

- *ECHAgala analoogsete reguleerivate ametite,¹⁴ liikmesriikide reguleerimisasutuste või valitsustevaheliste organite toksikoloogilised uuringud ja ohuhindamised.*
- *Määruse (EÜ) nr 1907/2006 II lisa kohaselt täielikult täidetud ohutuskaart.*
- *Kutselise toksikoloogi esitatud dokumenteeritud eksperdihinnang. See peab põhinema teaduskirjanduse ja olemasolevate katseandmete läbivaatamisel, mida toetavad vajaduse korral sõltumatute laborite poolt ECHA tunnustatud metoodika kohaselt tehtud uute katsete tulemused.*
- *Vajaduse korral tõend, mis põhineb sellise akrediteeritud vastavushindamisasutuse välja antud eksperdihinnangul, kes tegeleb ohu hindamisega vastavalt ühtse ülemaailmse kemikaalide klassifitseerimise ja märgistamise süsteemile GHS või ohuklassifikatsiooni süsteemile CLP.*

¹²ECHA, REACHi registreeritud ainete andmebaas, <http://www.echa.europa.eu/information-on-chemicals/registered-substances>.

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 1272/2008, mis käsitleb ainete ja segude klassifitseerimist, märgistamist ja pakendamist ning millega muudetakse direktiive 67/548/EMÜ ja 1999/45/EÜ ja tunnistatakse need kehtetuks ning muudetakse määrust (EÜ) nr 1907/2006 (ELT L 353, 31.12.2008, lk 1).

¹⁴ECHA, Co-operation with peer regulatory agencies, <http://echa.europa.eu/en/about-us/partners-and-networks/international-cooperation/cooperation-with-peer-regulatory-agencies>.

Vastavalt määruse (EÜ) nr 1907/2006 XI lisale võib teavet ainete või segude ohtlike omaduste kohta saada ka muul viisil kui katsetega, näiteks alternatiivmeetoditega, nagu in vitro meetodid, kvantitatiivsete struktuuri-aktiivsuse mudelitega või kasutades ainete rühmitamist või ülekandmise põhimõtet.

Tabelis 4 loetletud ainete ja segude kohta, mille suhtes tehakse erand, peab taotleja tõendama, et kõik erandi tingimused on täidetud.

Kui kasutatakse ELi ökomärgisega tekstiilitooteid, peab taotleja esitama koopia ELi ökomärgise sertifikaadist, mis on antud vastavalt otsusele 2014/350/EL.

Kriteerium 6 – piiratud kasutusega ainete loetelu

Kriteeriumi kohaldatakse, kui jalatsipealses või välistallas kasutatud mis tahes homogeense materjali või aine sisaldus on üle 3,0 massiprotsendi ükskõik kummas jalatsi osas.

Lõpptoode, homogeensed materjalid või artiklid, millest koosneb lõpptoode, või tootmises kasutatud retseptid ei tohi sisaldada piiratud kasutusega ainete loetelus määratletud aineid. Kohaldatavus, piirangute ulatus, kontrolli- ja katsenõuded on piiratud kasutusega ainete loetelus esitatud iga aine või ainerühma kohta. Piiratud kasutusega ainete loetelu on esitatud käesoleva otsuse I liites.

Taotleja edastab piiratud kasutusega ainete loetelu kõigile selliste materjalide või artiklite tarnijatele, mida kasutatakse ELi ökomärgisega toote osadena.

Tekstiilitooted, mis on saanud ELi ökomärgise kooskõlas otsuse 2014/350/EL ökoloogiliste kriteeriumidega, loetakse kriteeriumile 6 vastavaks.

Hindamine ja kontrollimine: taotleja ja vajaduse korral tema materjaliga varustaja(d) esitavad piiratud kasutusega ainete loetelule vastavuse kinnituse, millele on vajaduse korral lisatud tõendid lõpptoote või selle materjali valmistamiseks kasutatud ainete ja segude kohta. Kontrollida tuleb iga piiratud kasutusega ainete loetelus esitatud asjaomast nõuet ja kontroll võib hõlmata:

- seotud tootmisetappide eest vastutajatelt saadud kinnitusi,
- kemikaalide tarnijatelt saadud kinnitusi või
- katsetulemusi lõpptootest võetud proovide laborianalüüsides.

Nõudmise korral tuleb ohutuskaardid täita vastavalt määruse (EÜ) nr 1907/2006 II lisa 10., 11. ja 12. jaotise juhiste (,Ohutuskaartide koostamise nõuded”). Mittetäielikele ohutuskaartidele tuleb lisada täienduseks kemikaalide tarnijate kinnitused.

Kui nõutakse lõpptoote laboratoorset analüüsi, tehakse see konkreetse tootesarja juhuslikust valimist. Kui see on ette nähtud, tehakse analüüs kord aastas kogu

litsentsiperioodi vältel eesmärgiga tõendada jätkuvat vastavust piiratud kasutusega ainete loetelu kriteeriumile ning tulemustest teavitatakse asjaomast pädevat asutust.

Tööstusharu piiratud kasutusega ainete loetelu ja jalatsite sertifitseerimise muude kavade vastavuse tõendamise eesmärgil saadud katseandmeid aktsepteeritakse, kui katsemeetodid on võrdväärsed.

Kui kasutatakse ELi ökomärgisega tekstiilitooteid, peab taotleja esitama koopia ELi ökomärgise sertifikaadist, mis on antud vastavalt komisjoni otsusele 2014/350/EL.

Kriteerium 7 – vastupidavust mõjutavad näitajad

Töö- ja kaitsejalatsitel peab olema CE-märgis ja need peavad vastama nõukogu direktiivi 89/686/EMÜ kohastele vastupidavusnõuetele. Kõik muud jalatsid peavad vastama tabelis 5 esitatud nõuetele.

Tabel 5. Vastupidavuse näitajad

Näitaja/ katsemeetod	Standardne	Üldkas utatav ad spordij alatsid	Koolija latsid	Vabaaj ajalatsi d	Meeste tänavaj alatsid	Külma ilma jalatsid	Naiste tänavaj alatsid	Moejal atsid	Lastejal atsid	Toaja latsid
Jalatsipealse paindumiskindlus: (ke ilma nähtavate kahjustusteta) / EN 13512		Kuivalt = 100 Märjalt = 20	Kuivalt = 100 Märjalt = 20	Kuivalt = 80 Märjalt = 20	Kuivalt = 80 Märjalt = 20	Kuivalt = 100 Märjalt = 20 – 20° = 30	Kuivalt = 50 Märjalt = 10	Kuivalt = 15	Kuivalt = 15	Kuiva lt = 15
Jalatsipealse rebimistuge vus (keskmine rebimisjõud , N) / EN 13571	Nahk Muud materjalid	≥80 ≥40	≥60 ≥40	≥60 ≥40	≥60 ≥40	≥60 ≥40	≥40 ≥40	≥30 ≥30	≥30 ≥30	≥30 ≥30
Välistalla paindumisk indlus: EN 17707	sisselõike pikenemine (mm) Ncs = iselõhenemat u	≤4 Nsc	≤4 Nsc	≤4 Nsc	≤4 Nsc	≤4 Iselõhen ematu – 10 °C juures	≤4 Nsc			
Välistalla kulumiskin dlus / EN 12770	D ≥ 0,9 g/cm ³ (mm ³) D < 0,9 g/cm ³ (mg)	≤200 ≤150	≤200 ≤150	≤250 ≤170	≤350 ≤200	≤200 ≤150	≤400 ≤250			≤450 ≤300
Pealistalla nakketugevus (N/mm) / EN 17708		≥4,0	≥4,0	≥3,0	≥3,5	≥3,5	≥3,0	≥2,5	≥3,0	≥2,5
Välistalla rebimistuge vus (keskmine tugevus, N/mm) / EN 12771	D ≥ 0,9 g/cm ³ D < 0,9 g/cm ³	8 6	8 6	8 6	6 4	8 6	6 4	5 4	6 5	5 4
Jalatsi seesmise osa (vooder, pealse siseküljed) värvikindlus. Halli kihi teke viltpindadel pärast 50 mürgumistsükli / EN ISO 17700		≥2/3	≥2/3	≥2/3	≥2/3	≥2/3	≥2/3		≥2/3	≥2/3
Voodri ja sisesoki hõõrdumistsüklid / EN 17704		>25 600 kuivalt >12 800 märjalt	>25 600 kuivalt >12 800 märjalt	>25 600 kuivalt >12 800 märjalt	>25 600 kuivalt >6 400 märjalt	>25 600 kuivalt >12 800 märjalt	>25 600 kuivalt >6 400 märjalt	>25 600 kuivalt >3 200 märjalt	>=25 600 kuivalt >12 800 märjalt	>8 400 kuival t >1 600 märjal t

Hindamine ja kontrollimine: taotleja peab esitama vastavuskinnituse, millele on lisatud tabelis 5 sätestatud katsearuanded.

Vajaduse korral tuleb esitada direktiivi 89/686/EMÜ kohaselt teavitatud sertifitseerimisasutuse välja antud tõendi koopia, milles tõendatakse, et toode on klassifitseeritud isikukaitsevahendina.

Kriteerium 8 – ettevõtja sotsiaalne vastutus seoses töösuhete küsimustega

Käesolevas kriteeriumis esitatud nõudeid kohaldatakse jalatsite lõpliku kooste jaoskonna suhtes.

Võttes arvesse Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) kolmepoolset kinnitust rahvusvaheliste ettevõtete ja sotsiaalpoliitika põhimõtete kohta, ÜRO algatust Global Compact (2. sammas), ÜRO ettevõtluse ja inimõiguste juhtpõhimõtteid ning OECD suuniseid hargmaistele ettevõtetele, laseb taotleja kolmandatel isikutel teha kohapealsele auditi(te)le tugineva kontrollimise, et jalatsite lõplik kooste jaoskonnas on järgitud ILO põhikonventsioonide ja järgnevalt loetletud täiendavate sätete kohaldatavaid põhimõtteid.

ILO põhikonventsioonid:

(i) Laste töö:

- vanuse alammäära konventsioon, 1973 (nr 138);
- lapsele sobimatu töö konventsioon, 1999 (nr 182).

(ii) Sunniviisiline ja kohustuslik töö:

- sunniviisilise töö konventsioon, 1930 (nr 29) ja sunniviisilise töö konventsiooni 2014. aasta protokoll;
- sunniviisilise töö kaotamise konventsioon, 1957 (nr 105).

(iii) Ühinemisvabadus ja kollektiivlääbirääkimiste õigus:

- ühinemisvabaduse ja organiseerumisõiguse kaitse konventsioon, 1948 (nr 87);
- organiseerumisõiguse ja kollektiivlääbirääkimiste konventsioon, 1949 (nr 98).

(iv) Diskrimineerimine:

- võrdse töötasu konventsioon, 1951 (nr 100);
- diskrimineerimisevastane (tööhõives ja töökohtadel) konventsioon, 1958 (nr 111).

Täiendavad sätted

(v) Tööaeg:

- ILO tööstusettevõtete tööaja konventsioon, 1919 (nr 1).

(vi) Tasustamine:

- ILO miinimumpalga kindlaksmääramise konventsioon, 1970 (nr 131);
- äraelamist võimaldav töötasu: taotleja tagab, et tavapärase töönädala eest makstav palk vastab alati vähemalt õigusaktidega määratletud või tööstusharus kasutatavale miinimumstandardile, on piisav töötajate põhivajaduste rahuldamiseks ja võimaldab osa sissetuleku jäämist vabaks kasutamiseks. Rakendamist auditeeritakse lähtudes SA8000¹⁵ suunistest tasustamise kohta.

(vii) Tervis ja ohutus:

- ILO kemikaalide tööl kasutamise ohutust käsitlev konventsioon, 1981 (nr 170);
- ILO töötervishoiu ja -ohutuse konventsioon, 1990 (nr 155).

Kohtades, kus ühinemisvabaduse ja kollektiivlääbirääkimiste õigus on seadusega piiratud, peab äriühing tunnustama töötajate õiguspäraseid ühinguid, millega ta saab pidada dialoogi töökohta puudutavates küsimustes.

Audit hõlmab konsulteerimist tegevuskohta ümbritsevates kohalikes piirkondades tegutsevate väliste huvirühmadega, k.a ametiühingute, kogukondlike organisatsioonide, valitsusväliste organisatsioonide ja tööhõivespetsialistidega. Taotleja avaldab auditi koondtulemused ja peamised tõdemused veebis, et huvitatud tarbijad saaksid tutvuda nende tarnijate tegevusega.

Hindamine ja kontrollimine: taotleja peab esitama vastavuskinnituse koos sertifikaatide koopiatega ja täiendavate auditaruannete koopiatega iga ökomärgistatava mudeli lõpptootete koostejaoskonna kohta.

Kolmandate isikute tehtavaid kohapealseid auditeid viivad läbi audiitorid, kes on kvalifitseeritud hindama jalatsitööstuse tarneahela vastavust sotsiaalsetele standarditele või käitumisjuhenditele; riikides, kus on ratifitseeritud ILO 1947. aasta konventsioon tööinspeksioonide kohta (nr 81) ja ILO järelevalvest nähtub, et riiklik tööinspeksiooni süsteem on tõhus,¹⁶ ning kus inspeksionisüsteemide rakendusala hõlmab eespool loetletud valdkondi, teevad seda riiklike asutuste määratud tööinspektorid.

Tunnustatakse tõendit (tõendeid), mis on välja antud hiljemalt 12 kuud enne taotluse esitamist loetletud ILO põhikonventsioonide kohaldatavate põhimõtete järgimist ning tööaega, töötasu, tervist ja ohutust käsitlevate täiendavate sätete täitmist auditeerivate kavade või protsesside raames.

Kriteerium 9 – pakendamine

Käesolevat kriteeriumi kohaldatakse ainult Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 94/62/EÜ¹⁷ määratletud esmaste pakendite suhtes.

¹⁵ Social Accountability International, *Social Accountability 8000 International Standard*, <http://www.sa-intl.org>.

¹⁶ Vt ILO NORMLEX (<http://www.ilo.org/dyn/normlex/en>) ja toetavad suunised

¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. detsembri 1994. aasta direktiiv 94/62/EÜ, pakendite ja pakendijäätmete kohta (EÜT L 365, 31.12.1994, lk 10).

9.1 Papp ja paber

Jalatsite lõpp-pakendamiseks kasutatav papp ja paber peab olema valmistatud 100% ulatuses ringlussevõetud materjalist.

9.2 Plast

Jalatsite lõpp-pakendamiseks kasutatav plast peab olema valmistatud vähemalt 80 % ulatuses ringlussevõetud materjalist.

Hindamine ja kontrollimine: taotleja või vajaduse korral pakendi tarnija peab esitama vastavuskinnituse, kus on esitatud pakendi materjali koostis ning nii ringlussevõetud kui ka esmase materjali osakaal.

Kriteerium 10 – pakendil esitatav teave

10.1 Kasutusjuhendid

Tootele lisatakse järgmine teave:

- Täpsed puhastus- ja hooldusjuhendid iga toote kohta.
- „Paranda jalatseid, ära viska neid ära! See on keskkonnale vähem kahjulik.”
- „Palun vii oma jalatsid õigesse kohalikku kogumispunkti.”

Hindamine ja kontrollimine: taotleja peab esitama pakendi näidise või pakendi kavandi, millel on tootele lisatavad kasutusjuhendid.

10.2 ELi ökomärgisel esitatav teave

Kui kasutatakse vabatahtlikku tekstiväljaga märgist, siis peab see sisaldama kolme asjakohast väidet järgmisest loetelust:

- i) säästva majandamisega saadud looduslikku päritolu toormaterjal (kui kohaldatakse kriteeriumi 1);
- ii) väiksem õhusaaste tootmisel;
- iii) minimaalne ohtlike ainete kasutamine;
- iv) katsetes kontrollitud vastupidavus;
- v) kasutatud xx % mahepuuvilla (selle väite võib esitada vastavalt kriteeriumile 1.2.a, kui kogu puuvillas on üle 95 % mahepuuvilla).

Vabatahtliku tekstiväljaga märgise kasutamise juhised on esitatud pealkirja all „Ökomärgise logo kasutamise juhised” järgmisel veebisaidil:

http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/documents/logo_guidelines.pdf.

Hindamine ja kontrollimine: taotleja peab esitama vastavuskinnituse koos selle tooteetiketi või -kavandi näidisega, kuhu ELi ökomärgis kavatakse panna.

I liide

Piiratud kasutusega ainete loetelu

Loetelu kohaldatakse ainete suhtes, mida kasutatakse tootmisprotsessis või mida võib leida lõpptootes. ELi ökomärgisega jalatsite piiratud kasutusega ainete loetelus on esitatud ained või ainete rühmad, mille esinemist lõpptootes, seda moodustavates materjalides ja artiklites või tootmises kasutatud retseptides konkreetselt piiratakse või kontrollitakse. Piirangud kehtivad järgmise suhtes:

- tootmisetapid (nt värvimine);
- jalatsitootmise etappides kasutatud ainete (nt lisaaained) koostis;
- homogeensed materjalid või artiklid (nt sünteetiline või looduslik kautšuk);
- lõpptooted.

Iga nõude korral täpsustatakse kohaldatavus, materjal(id) ja/või tootmisetapp/-etapid (vajaduse korral), piirangu ulatus, kontrolli- ja katsenõuded.

Taotleja edastab piiratud kasutusega ainete loetelu kõigile materjali tarnijatele.

Tekstiilitooted, mis on saanud ELi ökomärgise kooskõlas otsuse 2014/350/EL ökoloogiliste kriteeriumidega, loetakse kriteeriumile 6 vastavaks.

Tabel 1. Nimetatud piiranguid kohaldatakse teatavatel tootmisetappidel.

Kohaldatavus	Piirangu ulatus	Piirnormid	Kontrollimine
<i>a) Lisaained</i>			
<i>Valmistised või segud, mida kasutatakse naha, tekstiili, kaetud naha ja tekstiili töötlemisel</i>	Järgmisi aineid ei tohi kasutada üheski tootmisega seotud valmistises ega segus ja nende suhtes kehtivad ainete lõpptootes leidumise piirmäärad: – nonüülfenool, isomeeride segu, CASi nr 25154-52-3 – 4-nonüülfenool, CASi nr 104-40-5 – 4-nonüülfenool, hargahelaga, CASi nr 84852-15-3 – oktüülfenool, CASi nr 27193-28-8 – 4-oktüülfenool, CASi nr 1806-26-4 – 4-tert-oktüülfenool, CASi nr 140-66-9 Järgmised alküülfenooletoksülaadid (APEO-d): – polüoksüetüleeritud oktüülfenool, CASi nr 9002-93-1 – polüoksüetüleeritud nonüülfenool, CASi nr 9016-45-9 – polüoksüetüleeritud <i>p</i>-nonüülfenool, CASi nr 26027-38-3	<i>Kokku 25 mg 1 kg tekstiilide kohta</i> <i>Kokku 100 mg 1 kg naha kohta</i>	Hindamine ja kontrollimine: taotleja või materjali tarnija peab esitama kas kinnituse, et kõnealuseid aineid ei ole kasutatud, koos ohutuskardiga või katsetulemused lõpptootes kohta või naha, tekstiili, kaetud naha või tekstiili kohta, millest lõpptootes koosneb. Katsemeetod: nahk: EN ISO 18218-2 (kaudne meetod); tekstiil ja kaetud tekstiil: EN ISO 18254 alküülfenooletoksülaatide jaoks; alküülfenoolide osas tuleb lõpptootes katsetamine teha solvendiga ekstraheerimisega ning seejärel kas meetodil LC-MS või GC-MS.
<i>Naha, tekstiili, kaetud naha ja tekstiili värvimise ja viimistlemise toimingud</i>	Järgmisi aineid ei tohi kasutada üheski valmistises ega segus, mida kasutatakse naha, kaetud naha ja tekstiilide värvimiseks ja viimistlemiseks. – bis(hüdrogeenitud tahkerasvalküül)dimetüülammooniumkloriid (DTDMAC) – distearüüldimetüülammooniumkloriid (DSDMAC)	<i>Puudub</i>	Hindamine ja kontrollimine: kas taotleja või materjali tarnija(d) peab(peavad) esitama kinnituse selliste ainete mittekasutamise kohta.

Kohaldatavus	Piirangu ulatus	Piirnormid	Kontrollimine
	– di(kõvatahkerasv)dimetüülammooniumkloriid (DHTDMAC) – etüleendiamiintetraatsetaat (EDTA) – dietüleentriamiinpentaatsetaat (DTPA) – 4-(1,1,3,3-tetrametüülbutüül)fenool – Nitrilotriäädikhape (NTA)		
b) Kampol			
Trükkimine, lakkimine ja liimimine	Kampolit ei tohi kasutada trükivärvide, lakkide ega liimide koostises.	Puudub	Hindamine ja kontrollimine: kas taotleja või tarnija(d) peab(peavad) esitama tõendi selle aine mittekasutamise kohta.
c) Lahustid			
Naha, tekstiili, kaetud naha ja tekstiili, plasti ja lõpptoodete jaoks ettenähtud valmististes, segudes ja liimides kasutatavad lisaained	Järgmisi aineid ei tohi kasutada mitte üheski valmistises ega segus osade materjali töötlemiseks ega liimides, mida kasutatakse lõpptoote valmistamiseks – 2-metoksüetanol – N,N-dimetüülformamiid; – 1-metüül-2-pürrolidoon – bis(2-metoksüetüül)eeater – 4,4'-diaminodifenüülmetaan – 1,2,3-trikloropropaan – 1,2-dikloroetaan; – etüleendikloriid	Puuduvad	Hindamine ja kontrollimine: kas taotleja või materjali tarnija(d) peab(peavad) esitama kinnituse selliste ainete mittekasutamise kohta.

Kohaldatavus	Piirangu ulatus	Piirnormid	Kontrollimine
	– 2-etoksüetanool – benseen-1,4-diamiindivesinikkloriid – bis(2-metoksüetüül)eeeter – formamiid – <i>N</i>-metüül-2-pürrolidoon; – trikloroetüleen		
<i>d) klooritud parafiinid</i>			
<i>Kõik naha, sünteetilise kummi, plasti, tekstiili ja pinnakatete tootmise etapid</i>	Lühikese ahelaga klooritud parafiine (SCCP), C 10-C13, ei tohi kasutada naha, sünteetilise kummi, plasti, tekstiilide ega pinnakatete tootmiseks ja viimistlemiseks.	<i>Ei ole avastatav</i>	Hindamine ja kontrollimine: taotleja või tarnija(d) peab (peavad) esitama kinnituse, et lühiahelalisi klooritud parafiine (C10-C13) ei ole kasutatud ning lisama ohutuskaardi. Muudel juhtudel peab (peavad) taotleja ja/või materjali tarnija(d) esitama vastavuskinnituse ja sellele lisaks aruande standardi EN ISO 18219 kohaselt tehtud katse tulemustega.
<i>Järgmise materjalide töötlemine:</i> <i>nahk, sünteetiline kummi, plastid, tekstiilid ja pinnakatted</i>	Keskmise ahelapikkusega klooritud parafiine (MCCP), C14-C17, ei tohi kasutada naha, sünteetilise kummi, plastide, tekstiilide ega pinnakatete tootmiseks ja viimistlemiseks.	1000 mg/kg	Hindamine ja kontrollimine: taotleja või materjali tarnija(d) peab (peavad) esitama kinnituse, et keskmise ahelapikkusega klooritud parafiine (C14-C17) ei ole kasutatud ning lisama ohutuskaardi. Muudel juhtudel peab (peavad) taotleja ja/või materjali tarnija(d) esitama vastavuskinnituse ja sellele lisaks aruande EN ISO 18219 kohaselt tehtud katse tulemustega.
<i>e) Biotsiidid Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 528/2012 artikli 3 lõike 1 punkti a tähenduses¹⁸</i>			
<i>Kasutatud tooraine ja pooltoodete,</i>	i) Kasutada on lubatud ainult järgmisi toimeaineid Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 528/2012 ¹⁹ artikli 3 lõike 1 punkti c	<i>Puuduvad</i>	Hindamine ja kontrollimine: taotleja peab kas kinnitama, et biotsiide ei ole tootes kasutatud enne vedu ja

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta määrus (EL) nr 528/2012, milles käsitletakse biotsiidide turul kättesaadavaks tegemist ja kasutamist (EMPs kohaldatav tekst) (ELT L 167, 27.6.2012, lk 1).

Kohaldatavus	Piirangu ulatus	Piirnormid	Kontrollimine
lõpptoodete või lõpptootepakendite veo või ladustamise ajal	tähenduses: - määruse (EL) nr 528/2012 artikli 9 lõike 2 kohaselt koostatud loetelus leiduvad toimeained vastavalt toote liigile (nt kiud, nahk, kummi ja polümeermaterjalid), kui seal sätestatud piirangud ja tingimused on täidetud; - kõnealuse määruse I lisas esitatud toimeained, kui seal sätestatud piirangud ja tingimused on täidetud; - määruse (EL) nr 528/2012 artikli 89 lõikes 1 osutatud tööprogrammi kohaselt uuritavad toimeained vastavalt toote liigile.		ladustamist, või esitama tõendusmaterjalid, et biotsiide kasutatakse vastavalt määruse (EL) nr 528/2012 nõuetele. Kui biotsiide on kasutatud, tuleb esitada vedude või ladustamise ajal toorainele või pooltoodete materjalidele lisatud või lõpptootepakendamisel kasutatud biotsiidide nimekiri, sealhulgas asjaomased ohulaused.
	ii) Biotsiide ei tohi lisada lõpptootesse ega jalatsite koostamisel lõpptootes ühessegi osasse, et lõpptoodetele biotsiidseid omadusi anda.	Puuduvad	Hindamine ja kontrollimine: taotleja ja materjali tarnija peavad esitama kinnituse selliste ainete mittekasutamise kohta lõpptootes ja mis tahes selle osas.
	iii) Klorofenoole (nende soolasid ja estreid), tinaorgaanilisi ühendeid (sealhulgas TBT, TPhT, DBT ja DOT), dimetüülfumaraati (DMFu), triklosaani ega nanohõbedat ei tohi kasutada toote, selle artiklite ega selle homogeensete osade vedude ega ladustamise ajal ning neid ei tohi leiduda lõpptootes ega tootepakendis.	Ei ole avastatav	Hindamine ja kontrollimine: kas taotleja või materjali tarnija(d) peab(peavad) esitama kinnituse selliste ainete mittekasutamise kohta. Kinnitusele tuleb lisada lõpptootes katsetamise tulemused järgmiste ainete leidumise kohta: klorofenoolid: nahk, EN ISO 17070; tekstiilid, XP G 08-015 (avastamiskiir: nahk: 0,1 miljondikku; tekstiilid: 0,05 miljondikku); dimetüülfumaraat: ISO/TS 16186.
f) Muud eriained			

¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruar 1998. aasta direktiiv 98/8/EÜ biotsiidide turuleviimise kohta (EÜT L 123, 24.4.1998, lk 1).
(ELT L 167, 27.6.2012, lk 1).

Kohaldatavus	Piirangu ulatus	Piirnormid	Kontrollimine
<i>Tootmises kasutatud retseptid ning lõpptootes või selle mis tahes osas kasutatud liimained</i>	Järgmisi aineid ei tohi tahtlikult lisada valmististesse, segudesse ega liimainetesse, mida kasutatakse jalatsite koostamisel: –klooritud või broomitud dioksiinid ja furaanid –klooritud süsivesinikud (1,1,2,2-tetrakloroetaan, pentakloroetaan, 1,1,2-trikloroetaan, 1,1-dikloroetüleen) –heksaklorotsükloheksaan –monometüüldibromo-difenüülmetaan –monometüüldikloro-difenüülmetaan –nitritid –polübromobifenüülid (PBBd) –pentabromodifenüüleeter (PeBDE) –oktabromodifenüüleeter (OBDE) –polüklooritud bifenüülid (PCBd) –polüklooritud terfenüülid (PCTd) –tri-(2,3-dibromo-propüül)-fosfaat (TRIS) –trimetüülfosfaat –tris-(asiridinüül)fosfiinoksiid (TEPA) –tris(2-kloroetüül)fosfaat (TCEP) –dimetüülfosfonaat (DMMP)	<i>Puuduvad</i>	Hindamine ja kontrollimine: kas taotleja või materjali tarnija(d) peab (peavad) esitama tõendi mittekasutamise kohta.

Tabel 2. Järgmisi piiranguid kohaldatakse värvimisjaoskonnas toimuvate protsesside suhtes.

ET

ET

Kohaldatavus	Piirangu ulatus	Piirnormid	Kontrollimine																																																		
a) Kandeained																																																					
Kandeained, mida kasutatakse dispersioonvärvide ga värvimisel	Halogeenitud värvimisprotsessi kiirendajaid (kandeaineid) ei tohi kasutada (kandeainete näiteid: 1,2-diklorobenseen, 1,2,4-triklorobenseen, klorofenoksüetanool).	Puuduvad	Hindamine ja kontrollimine: kas taotleja või materjali tarnija(d) peab (peavad) esitama vastavuskinnituse koos ohutuskaardiga.																																																		
Plastide ja vahtude vahustava aineena kasutatavad kandeained	Halogeenorgaanilisi ühendeid ei tohi kasutada vahustava aine ega vahustava abiainena.	Puuduvad	Hindamine ja kontrollimine: kas taotleja või materjali tarnija(d) peab (peavad) esitama vastavuskinnituse koos ohutuskaardiga.																																																		
b) Piirangutega värvid																																																					
Asovärvid ja asovärvained	Järgmisi kantserogeenseid aroomaatseid amiine ei tohi lõpptootes leiduda.	Iga arüламиини piirnorm lõpptootes on 30 mg/kg	Hindamine ja kontrollimine: taotleja või materjali tarnija(d) peab (peavad) esitama vastavuskinnituse koos standardite EN 14362-1:2012 ja 3:2012 kohaste katsete tulemustega tekstiilide jaoks ning standardite CEN ISO/TS 17234-1 ja -2 kohaste katsete tulemustega naha jaoks.																																																		
Kasutamine värvimisprotsessis	<table><tr><th>Arüülamiin</th><th>CASi number</th></tr><tr><td>4-aminodifenüül</td><td>92-67-1</td></tr><tr><td>bensidiin</td><td>92-87-5</td></tr><tr><td>4-kloro-<i>o</i>-toluidiin</td><td>95-69-2</td></tr><tr><td>2-naftüülamiin</td><td>91-59-8</td></tr><tr><td><i>o</i>-aminoasotolueen</td><td>97-56-3</td></tr><tr><td>2-amino-4-nitrotolueen</td><td>99-55-8</td></tr><tr><td><i>p</i>-kloroaniliin</td><td>106-47-8</td></tr><tr><td>2,4-diaminoanisool</td><td>615-05-4</td></tr><tr><td>4,4'-diaminodifenüülmetaan</td><td>101-77-9</td></tr><tr><td>3,3'-diklorobensidiin</td><td>91-94-1</td></tr><tr><td>3,3'-dimetoksübensidiin</td><td>119-90-4</td></tr><tr><td>3,3'-dimetüülbensidiin</td><td>119-93-7</td></tr><tr><td>3,3'-dimetüül-4,4'-diaminodifenüülmetaan</td><td>838-88-0</td></tr><tr><td><i>p</i>-kresidiin</td><td>120-71-8</td></tr><tr><td>4,4'-metüleen-bis-(2-kloroaniliin)</td><td>101-14-4</td></tr><tr><td>4,4'-oksüdianiliin</td><td>101-80-4</td></tr><tr><td>4,4'-tiodianiliin</td><td>139-65-1</td></tr><tr><td><i>o</i>-toluidiin</td><td>95-53-4</td></tr><tr><td>2,4-diaminotolueen</td><td>95-80-7</td></tr><tr><td>2,4,5-trimetüülaniliin</td><td>137-17-7</td></tr><tr><td><i>o</i>-anisidiin (2-metoksüaniliin)</td><td>90-04-0</td></tr><tr><td>2,4-ksüliidiin</td><td>95-68-1</td></tr><tr><td>2,6-ksüliidiin</td><td>87-62-7</td></tr><tr><td>4-aminoasobenseen</td><td>60-09-3</td></tr></table>	Arüülamiin	CASi number	4-aminodifenüül	92-67-1	bensidiin	92-87-5	4-kloro- <i>o</i> -toluidiin	95-69-2	2-naftüülamiin	91-59-8	<i>o</i> -aminoasotolueen	97-56-3	2-amino-4-nitrotolueen	99-55-8	<i>p</i> -kloroaniliin	106-47-8	2,4-diaminoanisool	615-05-4	4,4'-diaminodifenüülmetaan	101-77-9	3,3'-diklorobensidiin	91-94-1	3,3'-dimetoksübensidiin	119-90-4	3,3'-dimetüülbensidiin	119-93-7	3,3'-dimetüül-4,4'-diaminodifenüülmetaan	838-88-0	<i>p</i> -kresidiin	120-71-8	4,4'-metüleen-bis-(2-kloroaniliin)	101-14-4	4,4'-oksüdianiliin	101-80-4	4,4'-tiodianiliin	139-65-1	<i>o</i> -toluidiin	95-53-4	2,4-diaminotolueen	95-80-7	2,4,5-trimetüülaniliin	137-17-7	<i>o</i> -anisidiin (2-metoksüaniliin)	90-04-0	2,4-ksüliidiin	95-68-1	2,6-ksüliidiin	87-62-7	4-aminoasobenseen	60-09-3	30	(Märkus. 4-aminoasobenseeni kohta võidakse saada valepositiivseid tulemusi ja seepärast on soovitatav neist teatada.)
Arüülamiin	CASi number																																																				
4-aminodifenüül	92-67-1																																																				
bensidiin	92-87-5																																																				
4-kloro- <i>o</i> -toluidiin	95-69-2																																																				
2-naftüülamiin	91-59-8																																																				
<i>o</i> -aminoasotolueen	97-56-3																																																				
2-amino-4-nitrotolueen	99-55-8																																																				
<i>p</i> -kloroaniliin	106-47-8																																																				
2,4-diaminoanisool	615-05-4																																																				
4,4'-diaminodifenüülmetaan	101-77-9																																																				
3,3'-diklorobensidiin	91-94-1																																																				
3,3'-dimetoksübensidiin	119-90-4																																																				
3,3'-dimetüülbensidiin	119-93-7																																																				
3,3'-dimetüül-4,4'-diaminodifenüülmetaan	838-88-0																																																				
<i>p</i> -kresidiin	120-71-8																																																				
4,4'-metüleen-bis-(2-kloroaniliin)	101-14-4																																																				
4,4'-oksüdianiliin	101-80-4																																																				
4,4'-tiodianiliin	139-65-1																																																				
<i>o</i> -toluidiin	95-53-4																																																				
2,4-diaminotolueen	95-80-7																																																				
2,4,5-trimetüülaniliin	137-17-7																																																				
<i>o</i> -anisidiin (2-metoksüaniliin)	90-04-0																																																				
2,4-ksüliidiin	95-68-1																																																				
2,6-ksüliidiin	87-62-7																																																				
4-aminoasobenseen	60-09-3																																																				
Kantserogeensed, mutageensed ja reproduktiivtoksilis	Järgmisi kantserogeenseid, mutageenseid või reproduktiivtoksilisi värvaineid ei tohi kasutada.	Puuduvad	Hindamine ja kontrollimine: taotleja või materjali tarnija(d) peab (peavad) esitama vastavuskinnituse koos ohutuskaardiga.																																																		

Tabel 3. Lõpptoote viimistlusprotsessi suhtes kohaldatakse järgmisi piiranguid.

Kohaldatavus	Piirangu ulatus	Piirnormid	Kontrollimine
<i>a) Perfluoritud ja polüfluoritud ühendid</i>			
<i>Lõpptoode</i>	i) Fluoritud ainetega ei ole lubatud teha vee, mustuse ja õli sisseimbumist takistavat töötlust. Kõnealune nõue hõlmab töötlemist perfluoritud ja polüfluoritud ainetega. Fluorimata töötlemisained peavad olema kergesti biolagunevad ega tohi kuhjuda veekeskkonnas, sealhulgas setetes.	Puuduvad	Hindamine ja kontrollimine: taotleja või materjali tarnija(d) peab (peavad) esitama vastavuskinnituse koos ohutuskaardiga.
<i>Jalatsid, mille kohta on teatatud, et need on vetthülgavad</i>	ii) Fluoropolümeerikilesid ja -laminaate võib kasutada jalatsites ainult juhul, kui materjali nõutav veekindlus peab ületama 0,2 g ja vee imendumine peab olema vähem kui 30 % vastavalt ISO standardile 20347. Fluoropolümeerikilede tootmiseks ei tohi kasutada PFOAd või selle kõrgemaid homolooge, nagu on sätestanud OECD.	Puuduvad	Hindamine ja kontrollimine: taotleja peab esitama vastavast polümeerist kile või laminaadi tootja vastavuskinnituse. Tõendile tuleb lisada standardi ISO 20347 kohaste materjali veekindluse katsete tulemused.
<i>b) Leegiaeglustid</i>			
<i>Leegiaeglusti funktsiooniga jalatsid</i>	i) Leegiaeglustite kasutamine on lubatud ainult jalatsite puhul, mis kannavad CE-märgist ja kuuluvad isikukaitsevahendite III kategooriasse kui leegiaeglustiga jalatsid, et tagada tööohutus vastavalt direktiivis 89/686/EMÜ sätestatud nõuetele. Aine(d), mida kasutatakse leegiaeglusti funktsiooni saavutamiseks, peab (peavad) vastama kriteeriumile 5.	Puuduvad	Hindamine ja kontrollimine: Taotleja peab esitama kinnituse kas selle kohta, et leegiaeglusteid ei kasutata, või selle kohta, et need vastavad kriteeriumile 5. Mõlemal juhul tuleb kinnitusele lisada ohutuskaart. Vajaduse korral tuleb lisada loetelu tootes kasutatud leegiaeglustitest koos asjaomaste ohu- ja riskilausetega. Tuleb esitada direktiiv 89/686/EMÜ alusel teavitatud sertifitseerimisasutuse tõendi koopia, millega kinnitatakse, et toodet turustatakse kui leegikindlat III kategooria isikukaitsevahendit.

Tabel 4. Lõpptoote või selle osa suhtes kohaldatakse järgmisi piiranguid.

Kohaldatavus	Piirangu ulatus	Piirnormid	Kontrollimine																														
a) PAHd																																	
Plastid ja sünteetiline kautšuk, tekstiilid või naha pinnakatted	Polütsüklilisi aromaatsed süsivesinikke (PAHd) ei tohi leiduda üle kindlaksmääratud piirnormi plastides, sünteetilises kummis, tekstiilides ega naha pinnakatetes. Plastikutes, sünteetilises kummis, tekstiilides ega naha pinnakatetes ei tohi leiduda 1. ja 2. rühma ohtlikkusega polütsüklilisi aromaatsed süsivesinikke sisaldusega, mis ületab kas üksikaine piirnormi või summaarset piirnormi. Kontrollitakse järgmiste polütsükliliste aromaatsete süsivesinike leidumist ja sisaldust: määrusega (EÜ) nr 1907/2006 piiratud PAHd: <table><tr><th>Nimetus</th><th>CASi nr</th></tr><tr><td>Krüseen</td><td>218-01-9</td></tr><tr><td>Benso[a]antratseen</td><td>56-55-3</td></tr><tr><td>Benso[k]fluoranteen;</td><td>207-08-9</td></tr><tr><td>Benso[a]püreen</td><td>50-32-8</td></tr><tr><td>Dibenso[a,h]antratseen</td><td>53-70-3</td></tr><tr><td>Benso[j]fluoranteen</td><td>205-82-3</td></tr><tr><td>Benso[b]fluoranteen;</td><td>205-99-2</td></tr><tr><td>Benso[e]püreen</td><td>192-97-2</td></tr></table> Muud polütsüklilised aromaatsed süsivesinikud, mille suhtes kehtivad piiranguid: <table><tr><th>Nimetus</th><th>CASi nr</th></tr><tr><td>Naftaleen</td><td>91-20-3</td></tr><tr><td>Atsenaftüleen</td><td>208-96-8</td></tr><tr><td>Atsenaften</td><td>83-32-9</td></tr><tr><td>Fluoreen</td><td>86-73-7</td></tr><tr><td>Fenantreen</td><td>85-1-8</td></tr></table>	Nimetus	CASi nr	Krüseen	218-01-9	Benso[a]antratseen	56-55-3	Benso[k]fluoranteen;	207-08-9	Benso[a]püreen	50-32-8	Dibenso[a,h]antratseen	53-70-3	Benso[j]fluoranteen	205-82-3	Benso[b]fluoranteen;	205-99-2	Benso[e]püreen	192-97-2	Nimetus	CASi nr	Naftaleen	91-20-3	Atsenaftüleen	208-96-8	Atsenaften	83-32-9	Fluoreen	86-73-7	Fenantreen	85-1-8	Kõikide jalatsite puhul: 1) iga määruse (EÜ) nr 1907/2006 kohaselt piiratud polütsüklilise aromaatsed süsivesiniku sisalduse piirnorm eraldi on 1 mg/kg. 2) 18 loetletud polütsüklilise aromaatsed süsivesiniku kogusisalduse piirnorm peab olema alla 10 mg/kg. Jalatsite puhul, mis on ette nähtud alla 3-aastastele lastele: 1) iga määruse	Hindamine ja kontrollimine: Taotleja ja/või tarnija(d) peab (peavad) esitama vastavuskinnituse koos aruandega meetodil AfPS GS 2014:01 PAK tehtud katse tulemustega.
Nimetus	CASi nr																																
Krüseen	218-01-9																																
Benso[a]antratseen	56-55-3																																
Benso[k]fluoranteen;	207-08-9																																
Benso[a]püreen	50-32-8																																
Dibenso[a,h]antratseen	53-70-3																																
Benso[j]fluoranteen	205-82-3																																
Benso[b]fluoranteen;	205-99-2																																
Benso[e]püreen	192-97-2																																
Nimetus	CASi nr																																
Naftaleen	91-20-3																																
Atsenaftüleen	208-96-8																																
Atsenaften	83-32-9																																
Fluoreen	86-73-7																																
Fenantreen	85-1-8																																

Kohaldatavus	Piirangu ulatus		Piirnormid	Kontrollimine
	Antratseen	120-12-7	(EÜ) nr 1907/2006 kohaselt piiratud polütsüklilise aromaatse süsivesiniku sisalduse piirnorm eraldi on 0,5 mg/kg. 2) 18 loetletud polütsüklilise aromaatse süsivesiniku kogusisalduse piirnorm peab olema alla 1 mg/kg.	
	Fluoranteen	206-44-0		
	Püreen	129-00-0		
	Indeno[1,2,3-cd]püreen	193-39-5		
	Benso[g,h,i]perüleen	191-24-2		
b) N-Nitrosamiinid				
Looduslik ja sünteetiline kautšuk	Sünteetilises ja looduslikus kautšukis ei tohi avastataval määral leiduda järgmisi N-nitrosamiine.		Ei ole avastatav	Hindamine ja kontrollimine: taotleja ja/või tarnija(d) peab (peavad) esitama vastavuskinnituse koos aruandega meetodil EN 12868 või EN 14602 tehtud katse tulemustega.
	N-nitrosamiin	CASi nr		
	N-nitrosodietanoolamiin (NDELA)	1116-54-7		
	N-nitrosodimetüülamiin (NDMA),	62-75-9		
	N-nitrosodipropüülamiin (NDPA),	621-64-7		
	N-nitrosodietüülamiin (NDEA),	55-18-5		
	N-nitrosodiisopropüülamiin (NDIPA)	601-77-4		
	N-nitrosodibutüülamiin (NDBA),	924-16-3		
	N-nitrosopiperidiin (NPIP),	100-75-4		
	N-nitrosodiisobutüülamiin (NdiBA)	997-95-5		

Kohaldatavus	Piirangu ulatus		Piirnormid	Kontrollimine										
	N-nitrosodiisononüülamiin (NdiNA)	1207995-62-7												
	N-nitrosomorfoliin (NMOR),	59-89-2												
	N-nitroso-N-metüül-N-fenüülamiin (NMPhA),	614-00-6												
	N-nitroso-N-etüül-N-fenüülamiin (NEPhA).	612-64-6												
	N-Nitrosopürrolidiin	930-55-2												
c) Tinaorgaanilised ained														
Lõpptoode	Allpool loetletud tinaorgaanilisi ühendeid ei tohi lõpptootes olla üle kindlaksmääratud piirsisalduse. <table><tr><td>Tribütüültinaühendid (TBT)</td><td>0,025 mg/kg</td></tr><tr><td>Dibütüültinaühendid (DBT)</td><td>1 mg/kg</td></tr><tr><td>Monobütüültinaühendid (MBT)</td><td>1 mg/kg</td></tr><tr><td>Dioktüültinaühendid (DOT)</td><td>1 mg/kg</td></tr><tr><td>Trifenüültinaühendid (TPT)</td><td>1 mg/kg</td></tr></table>		Tribütüültinaühendid (TBT)	0,025 mg/kg	Dibütüültinaühendid (DBT)	1 mg/kg	Monobütüültinaühendid (MBT)	1 mg/kg	Dioktüültinaühendid (DOT)	1 mg/kg	Trifenüültinaühendid (TPT)	1 mg/kg	Tinaorgaaniliste ühendite piirnormid	Hindamine ja kontrollimine: taotleja esitab vastavuskinnituse koos aruandega meetodil ISO/TS 16179 tehtud katse tulemustega.
Tribütüültinaühendid (TBT)	0,025 mg/kg													
Dibütüültinaühendid (DBT)	1 mg/kg													
Monobütüültinaühendid (MBT)	1 mg/kg													
Dioktüültinaühendid (DOT)	1 mg/kg													
Trifenüültinaühendid (TPT)	1 mg/kg													
d) Ftalaadid														
Plastid, kummi, sünteetilised materjalid, pinnakatted materjalidele trükkimine ja	i) Tootes võib kasutada üksnes neid ftalaate, millel on kasutamise ajaks on riskihinnang tehtud ning mis vastavad kriteeriumi 5 nõuetele.		Puuduvad	Hindamine ja kontrollimine: taotleja peab esitama vastavustõendi koos ohutuskaardiga										
	ii) Järgmisi plastifikaatoreid ei tohi tahtlikult lisada tootesse, ühessegi toote artiklisse ega selle homogeensesse osasse. – 1,2-benseendikarboksüülhappe di-C6-8-(valdavalt C7-hargahelaga alküülestrid (DIHP) CASi nr: 71888-89-6 – 1,2-benseendikarboksüülhappe di-C7-11-hargahelaga ja n-alküülestrid (DHNUP) CASi nr: 68515-42-4		Piiratud plastifikaatorite kogusisaldus peab olema väiksem kui 0,10 massiprotsenti	Hindamine ja kontrollimine: taotleja peab esitama kas materjalide tootja kinnituse selliste ainete mittekasutamise kohta koos segus kasutatud plastifikaatorite ohutuskaardiga või meetodil ISO/TS 16181 tehtud katse tulemused.										
			Piiratud plastifikaatorite kogusisaldus											

Kohaldatavus	Piirangu ulatus	Piirnormid	Kontrollimine
	- Bis(2-metoksüetüül)ftalaat (DEHP) CASi nr: 117-82-8 - Diisobutüülftalaat (DIBP) CASi nr: 84-69-5 - Bis(2-etüülheksüül)ftalaat (DEHP) CASi nr: 117-81-7 - Dibutüülftalaat (DBP) CASi nr: 84-74-2 - Bensüülbutüülftalaat (BBP) CASi nr: 85-68-7 - Di-<i>n</i>-pentüülftalaat (DBP) CASi nr: 131-18-0 - 1-2-benseendikarboksüülhappe diester hargahelaga pentanooliga ja <i>n</i>-pentanooliga CASi nr: 84777-06-0 - Diisopentüülftalaat (DIPP) CASi nr: 605-50-5 - Diheksüülftalaat (DnHP) CASi nr: 84-75-3 - N-pentüül-isopentüülftalaat CASi nr: 607-426-00-1 iii) Järgmisi ftalaate ei ole lubatud kasutada alla 3-aastaste laste jalatsites: - Di-iso-nonüülftalaat (DINP)* CASi nr: 28553-12-0; 68515-48-0 - Di-<i>n</i>-oktüülftalaat (DNOP)* CASi nr: 117-84-0 - Diisodetsüülftalaat (DIDP)* CASi nr: 26761-40-0; 68515-49-1	<i>alla 3-aastastele lastele ettenähtud jalatsites peab olema väiksem kui: 0,05 % massi järgi.</i>	
<i>e) Ekstraheeritavad metallid</i>			

Kohaldatavus	Piirangu ulatus	Piirnormid	Kontrollimine																																				
Lõpptoode	Jalatsites, mis on ette nähtud alla 3-aastastele lastele, ei tohi lõpptootes leiduda allpool loetletud aineid üle kindlaksmääratud piirnormi. <table><tr><td>Antimon (Sb)</td><td>30,0 mg/kg</td></tr><tr><td>Arseen (As)</td><td>0,2 mg/kg</td></tr><tr><td>Kaadmium (Cd)</td><td>0,1 mg/kg</td></tr><tr><td>Kroom (Cr)</td><td>1,0 mg/kg (tekstiilis)</td></tr><tr><td>Koobalt (Co)</td><td>1,0 mg/kg</td></tr><tr><td>Vask (Cu)</td><td>25,0 mg/kg</td></tr><tr><td>Plii (Pb)</td><td>0,2 mg/kg</td></tr><tr><td>Nikkel (Ni)</td><td>1,0 mg/kg</td></tr><tr><td>Elavhõbe (Hg)</td><td>0,02 mg/kg</td></tr></table> Jalatsite puhul, mis ei ole ette nähtud alla 3-aastastele lastele, kohaldatakse järgmisi piirnorme. <table><tr><td>Antimon (Sb)</td><td>30,0 mg/kg</td></tr><tr><td>Arseen (As)</td><td>1,0 mg/kg</td></tr><tr><td>Kaadmium (Cd)</td><td>0,1 mg/kg</td></tr><tr><td>Kroom (Cr)</td><td>2,0 mg/kg (tekstiilis)</td></tr><tr><td>Koobalt (Co)</td><td>4,0 mg/kg</td></tr><tr><td>Vask (Cu)</td><td>50,0 mg/kg</td></tr><tr><td>Plii (Pb)</td><td>1,0 mg/kg</td></tr><tr><td>Nikkel (Ni)</td><td>1,0 mg/kg</td></tr><tr><td>Elavhõbe (Hg)</td><td>0,02 mg/kg</td></tr></table>	Antimon (Sb)	30,0 mg/kg	Arseen (As)	0,2 mg/kg	Kaadmium (Cd)	0,1 mg/kg	Kroom (Cr)	1,0 mg/kg (tekstiilis)	Koobalt (Co)	1,0 mg/kg	Vask (Cu)	25,0 mg/kg	Plii (Pb)	0,2 mg/kg	Nikkel (Ni)	1,0 mg/kg	Elavhõbe (Hg)	0,02 mg/kg	Antimon (Sb)	30,0 mg/kg	Arseen (As)	1,0 mg/kg	Kaadmium (Cd)	0,1 mg/kg	Kroom (Cr)	2,0 mg/kg (tekstiilis)	Koobalt (Co)	4,0 mg/kg	Vask (Cu)	50,0 mg/kg	Plii (Pb)	1,0 mg/kg	Nikkel (Ni)	1,0 mg/kg	Elavhõbe (Hg)	0,02 mg/kg	Piirnormid ainete kaupa	Hindamine ja kontrollimine: taotleja ja/või materjali tarnija(d) peab (peavad) esitama vastavuskinnituse koos järgmistel meetoditel tehtud katsete tulemustega. ekstraheerimine – EN ISO 105-E04-2013 (happeline higilahus). Määramine: EN ISO 17072-1 naha puhul, ICP-MS, ICP-OES tekstiilide ja plasti puhul. Katseid tuleb teha kord aastas kogu litsentsiperioodi vältel, et tõendada jätkuvat kriteeriumile vastavust.
Antimon (Sb)	30,0 mg/kg																																						
Arseen (As)	0,2 mg/kg																																						
Kaadmium (Cd)	0,1 mg/kg																																						
Kroom (Cr)	1,0 mg/kg (tekstiilis)																																						
Koobalt (Co)	1,0 mg/kg																																						
Vask (Cu)	25,0 mg/kg																																						
Plii (Pb)	0,2 mg/kg																																						
Nikkel (Ni)	1,0 mg/kg																																						
Elavhõbe (Hg)	0,02 mg/kg																																						
Antimon (Sb)	30,0 mg/kg																																						
Arseen (As)	1,0 mg/kg																																						
Kaadmium (Cd)	0,1 mg/kg																																						
Kroom (Cr)	2,0 mg/kg (tekstiilis)																																						
Koobalt (Co)	4,0 mg/kg																																						
Vask (Cu)	50,0 mg/kg																																						
Plii (Pb)	1,0 mg/kg																																						
Nikkel (Ni)	1,0 mg/kg																																						
Elavhõbe (Hg)	0,02 mg/kg																																						
Metallosad	Nikli eraldumine nahaga pikemat aega otseses kokkupuutes olevatest niklit sisaldavatest metallisulamitest peab olema väiksem kui 0,5 µg/cm² nädalas.	0,5 µg/cm² nädalas	Hindamine ja kontrollimine: taotleja või materjali tarnija(d) peab (peavad) esitama kinnituse niklit sisaldavate osade puudumise kohta jalatsites koos metallosade tootja kinnitusega või esitama vastavuskinnituse koos standardi EN1811 järgi tehtud katse tulemustega.																																				

Kohaldatavus	Piirangu ulatus	Piirnormid	Kontrollimine
Kroomparknahk	Kroomparknahast valmistatud jalatsite puhul ei tohi lõpptoode sisaldada kuuevalentset kroomi.	Ei ole avastatav	Hindamine ja kontrollimine: taotleja või materjali tarnija(d) peab (peavad) esitama vastavuskinnituse koos aruandega meetodil EN ISO 17075 tehtud katse tulemustega (avastamiskiir: 3 miljondikku). Proovi ettevalmistamisel tuleb järgida standardit EN ISO 4044. Katseid tuleb teha kord aastas kogu litsentsiperioodi vältel, et tõendada jätkuvat kriteeriumile vastavust. Kroomita pargitud nahk on sellest nõudest vabastatud.
	Kroomparknahka sisaldavate jalatsite puhul peab eralduva kroomi sisaldus lõpptootes olema alla 200 mg/kg.	200 mg/kg	Hindamine ja kontrollimine: taotleja või materjali tarnija(d) peab (peavad) esitama vastavuskinnituse koos aruandega meetodil EN ISO 17072-1 tehtud katse tulemustega. Katseid tuleb teha kord aastas kogu litsentsiperioodi vältel, et tõendada jätkuvat kriteeriumile vastavust. Kroomita pargitud nahk on sellest nõudest vabastatud.
f) TDA ja MDA			
PU	2,4-tolueendiamiin (2,4-TDA, 95-80-7) 4,4'-diaminodifenüülmetaan (4,4'-MDA, 101-77-9)	Iga aine puhul alla 5 mg/kg	Hindamine ja kontrollimine: taotleja peab esitama vastavuskinnituse koos järgmisel meetodil tehtud katsete tulemustega: ekstraheerimine äädika 1 % vesilahusega. Proov peab koosnema kuuest osaproovist, mis võetakse igalt proovi küljelt välispinna alt (kuid mitte sügavamalt kui 2 cm pinnast). Sama vahuprooviga tuleb teha neli kordusekstraheerimist, milleks kasutatakse ülejäänud proovi, iga kord massi ja mahu vahekorras 1:5. Kõik saadud ekstraktid segatakse kokku, täidetakse kuni teatava mahuni, seejärel filtreeritakse ja analüüsitakse kas meetodil HPLC-UV või HPLC-MS. Kui kasutatakse meetodit HPLC-UV ja võib kahtlustada segamist, tuleb

Kohaldatavus	Piirangu ulatus	Piirnormid	Kontrollimine
			teha kordusanalüüs meetodiga HPLC-MS.
g) Formaldehüüd			
Lõpptoode/ nahk ja tekstiil	Vaba ja hüdrolyüsitud formaldehüüdi sisaldus jalatsite osades ei tohi ületada järgmisi piirnorme: – tekstiilid: < 20 mg/kg, – nahk: < 20 mg/kg (lastejalatsid); 75 mg/kg (sisesokk ja vooder); 100 mg/kg muude tooteosade puhul.	Kindlaksmääratud piirnormid	Hindamine ja kontrollimine: taotleja või materjali tarnija(d) peab (peavad) esitama vastavuskinnituse koos järgmistel meetoditel tehtud katsete tulemustega. tekstiilid: EN ISO 14184-1; nahk: EN ISO 17226-1.
h) Antimon			
Polüestertoorkiud	Polüestertoorkiududes ei tohi antimoni tase ületada 260 miljondikku.	260 mg/kg	Hindamine ja kontrollimine: taotleja või kiu tootja peab esitama kas tootmises mittekasutamise kinnituse või vastavuskinnituse koos aruandega katse kohta, mis on tehtud järgmiste katsemeetoditega: otsene määramine aatomabsorptsioonspektromeetria või induktiivsdestunud plasma massispektromeetria abil. Katse tehakse toorkiu kogumprooviga enne igasugust märgtöötlemist.